

موسسه آموزش عالی رسام
غیردولتی - غیرانتفاعی



سال دوم شماره سیزده بهمن ۹۸

● شهادت حضرت فاطمه (س) ● حجاب فاطمی ● معرفی کتاب

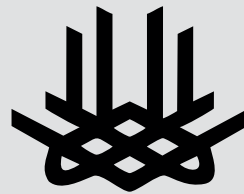


بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



فهرست مطالب

۳ سخن سردبیر
۴ شهادت حضرت فاطمه (س)
۶ حجاب فاطمی
۹ معرفی کتاب



موسسه آموزش عالی رسام
غیردولتی - غیرانتفاعی



نشریه فرهنگی معرفت با حمایت های
معاونت دانشجویی _ فرهنگی دانشگاه رسام
منتشر میشود.

طراح و صفحه آرا: غزاله فرهنگ

ارتباط با ما:

rasamuniversity.info@gmail.com

www.rasam.ac.ir

سردبیر سخن

به لطف پروردگار و تلاش همکاران عزیز موجبات
تهیه ی شماره ی سیزدهم نشریه فرهنگی نیز
فراهم شد. در این شماره سعی ما در بخش ارائه
محتوا بیشتر بر این بود که اطلاعاتی کاربردی
و مفید را در اختیار شما عزیزان قرار دهیم.
که ترجیحا کمتر به آن پرداخته شده و یا
حتی یادآوری آن ها نیز مفید و مهم
باشد.

حضرت فاطمه (س) شهادت

به مناسبت شهادت حضرت فاطمه (س)

آبی برایم آماده کن، بعد با آن غسل کرده و سپس فرمودند: جامه های جدیدم را به من بده، آنها را پوشیده و فرمودند: بقیه حنوط پدرم را از فلان جا برایم بیاور و زیر سرم بگذار و مرا تنها گذاشته و از اینجا بیرون برو، می خواهم با پروردگارم مناجات کنم.

اسماء می گوید: از اتفاق بیرون شدم و صدای مناجات آن حضرت را می شنیدم، آهسته به طوری که مرا نبیند وارد شدم دیدم دست به سوی آسمان دراز کرده و می گوید: پروردگارا به حق محمد مصطفی و اشتیاقی که به دیدار من داشت، و به شوهرم علی مرتضی و اندوهش بر من و به حسن مجتبی و گریه اش بر من و به حسین شهید و پژمردگی و حسرتش بر من و به دخترانم که پاره تن فاطمه می باشند و غم و اندوهی که بر من دارند، از می خواهم که بر گناهکاران امت محمد ترحم فرمائی و آنان را بیمارزی و به بهشت وارد کنی که تو بزرگواریترین سؤال شوندگان و مهربان ترین مهربانانی.

حضرت (س) ادامه داد و گفت: قدری مرا به خود واگذار و بعد مرا بخوان، اگر پاسخ تو را دادم که بسیار خوب و اگر جوابی ندادم بدان که من به سوی پدر خود، (یا پروردگارم) رفتم. اسماء لحظه ای حضرت (س) را به حال خود وا گذاشت و بعد صدا زد و جوابی نشنید، صدا زد ای دختر محمد مصطفی، ای دختر گرامی ترین کسی که زنان حمل او را عهده دار شدند، ای دختر بهترین کسی که بر ریگ های زمین پای گذارده، ای دختر کسی که به پروردگارش به فاصله دو تیر کمان و یا کمتر نزدیک شد، اما جوابی نیامد چون جامه را از روی صورت حضرت برداشت، مشاهده کرد از دنیا رخت بر بسته است، خود را به روی حضرت انداخت و در حالی که ایشان را می بوسید، گفت: فاطمه آن هنگام که نزد پدرت رسول خدا رفتی سلام

رویدادهای تلخ، شرایط سخت بیماری و دوری از پدر بیش از پیش شرایط جسمی و وضعیت روحی حضرت زهرا (س) را دشوارتر می کرد، اما حضرت فاطمه (س) با اینکه روز به روز پیکرش آب می شد، هیچ شکوهی از بیماری نداشت. در هنگام شورش حاکمان غاصب به خانه اش، حضرت زهرا (س) به گونه ای میان درب و دیوار آسیب دیدند که علاوه بر صدمه های سخت، جنین ایشان نیز سقط شد.

تازیانه های بیشماری بر جان و روح او نشست. همه این رویدادهای تلخ و دردناک حضرت زهرا (س) را به بستر بیماری کشاند و به شهادت ایشان منجر شد.

حضرت امام حسن مجتبی (ع) در یک مجلس مناظره در حضور معاویه خطاب به مغیره بن شعبه فرمود: «انت الذی ضربت فاطمه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله حتی ادمیتها و القت ما فی بطنها...! تو مادرم را زده و مصدوم و مجروح ساختی، تا اینکه او بچه اش را سقط کرد...»

حضرت امام صادق (ع) با تصریح بیشتر در مورد علت بیماری و شهادت فاطمه (س) می فرمایند: «و کان سبب وفاتها ان قنفذا مولی الرجل لکرها بنعل السیف بامرہ فاسقطت محسنا، و مرضت من ذلک مرضا شديدا؛ سبب شهادت فاطمه (س) این بود که قنفذ (غلام خلیفه دوم) با غلاف شمشیر او را زده و بچه اش را کشت و مادرم از این جهت به بستر بیماری افتاد.»

حضرت فاطمه (س)، به ام سلمه فرمود: برایم آبی آماده کن تا بدان غسل کنم، ام سلمه آب را آورد و او غسل کرد و جامه پاکی پوشید، دستور داد بسترش را در وسط اتاق بگستراند، به طرف راستش رو به قبله خوابید و دست راستش را زیر صورتش گذاشت.

همچنین در روایت دیگری آمده که: حضرت به اسماء فرمودند:

که مادرمان از دنیا رفت رحلت تو تجدید شد، بعد به مسجد رفته و علی علیه‌السلام را خیردار کردند حضرت با شنیدن خبر شهادت فاطمه علیها‌السلام از هوش رفت و با پاشیدن آب بر او به هوش آمد و چنین گفت: ای دختر حضرت محمد به چه کسی تسلیت بگوئیم، من همیشه به وسیله تو دلداری داده می‌شدم، بعد از تو چه کسی موجب دلداری و تسلیت من خواهد شد.

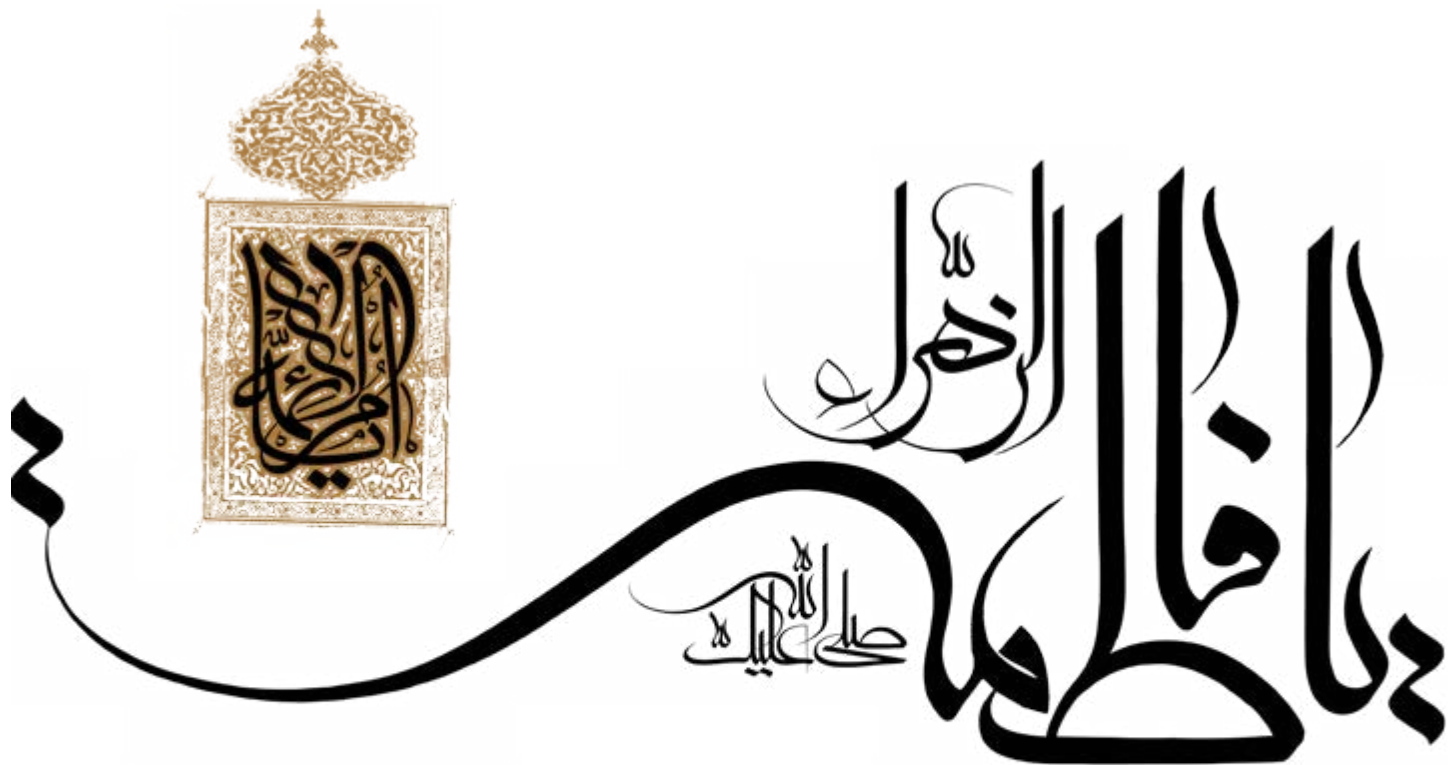
حضرت فاطمه(س) نخستین شهید راه ولایت است.
فاطمه(س) با اینکه زن است، مظهر ولایتمداری و ایثارگری است.

درب‌گزاری مراسم ایام فاطمیه و روزهایی که مردم در شهادت دردانه پیامبر اعظم(ص) به سوگ می‌نشینند، شاید سری از اسرار باشد تا یاد و نام بی بی دو عالم علیها‌السلام همواره زنده نگه داشته شود.

اسماء بنت عمیس را به آن حضرت برسان، آنگاه گریبان چاک زده و از خانه بیرون آمد، حسنین به او رسیده و گفتند: اسماء مادر ما کجا است؟ وی ساکت شد و جوابی نداد، آنان وارد اتاق شده دیدند حضرت دراز کشیده حسین علیه‌السلام حضرت را تکان داد دید از دنیا رفته است، فرمود: ای برادر خداوند تو را در مصیبت مادر پاداش دهد.

امام حسن مجتبی (ع) خود را روی مادر انداخته و گاهی می‌بوسید و می‌گفت: ای مادر با من سخن بگو پیش از آن که روح از بدنم جدا شود، و حسین جلو آمده و پاهای حضرت را می‌بوسید و می‌گفت: ای مادر من پسرت حسینم، پیش از آنکه قلبم منفجر شود و بمیرم با من صحبت کن.

اسماء به آنها گفت: ای فرزندان رسول خدا بروید نزد پدرتان علی علیه‌السلام او را از مرگ مادرتان خیردار کنید، آن دو از منزل بیرون رفته و صدا می‌زدند: یا محمداه یا احمداه، امروز



فاطمی حجاب

در دوران زندگی پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله، زن‌ها هم به مسجد می‌رفتند و پشت سر آن حضرت نماز می‌خواندند. موقع غروب که می‌خواستند برای نماز به مسجد بروند، بعضی از جوان‌های اوباش سر راه آنها را می‌گرفتند و با شوخی و حرف‌های ناروا برای آنها مزاحمت ایجاد می‌کردند، تا این آیه نازل شد و به آن زنان دستور داد که حجاب خود را به‌طور کامل رعایت کنند تا کسی بهانه مزاحمت پیدا نکند. کلمه «جلباب» در این آیه، جمع کلمه «جلباب» است. جلباب در لغت یعنی ملحفه و پارچه بزرگی که از روسری بلندتر است و سر و گردن و سینه‌ها را می‌پوشاند. البته روسری و پیراهن گشاد هم از دیگر معانی این کلمه است. نکته دیگر این است که در این آیه تأکید شده است که زنان، این پوشش را به بدن خود نزدیک کنند تا به‌درستی آنها را محفوظ نگه دارد، نه اینکه آن را آزاد بگذارند که مدام کناری برود و بدن آشکار شود. مشخص است که این مفهوم به معنی چادری که این روزها مورد استفاده قرار می‌گیرد، بسیار نزدیک است.

شکل حجاب حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها و شباهت حجاب آن حضرت به چادر امروزی، در روایتی که به ماجرای فدک مربوط است، مشخص می‌شود. شیخ طبرسی در جلد اول کتاب احتجاج، نحوه حجاب و پوشش آن حضرت در زمان خروج از منزل در قضیه فدک را این‌طور توصیف کرده است: حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها در زمان بیرون آمدن از منزل، مقنعه خود را به‌طور محکم به سر بستند و جلباب (چادر) را به تن کردند، آن چادر به‌شکلی بود که تمام بدن آن حضرت را به‌طور کامل می‌پوشاند و گوشه‌های آن به زمین می‌رسید. گروهی از نزدیکان و زنان قوم، آن حضرت را تا مسجد همراهی می‌کردند. از این روایت مشخص می‌شود که پوشش و حجاب حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها در بیرون از منزل و در مواجهه با افراد نامحرم دقیقاً همان دو پوشش معروف زنان در قرآن یعنی خمار (مقنعه) و جلباب (چادر) بوده است.

در قرآن کریم چه آیاتی به لزوم استفاده از چادر و پوشش کامل اشاره کرده است؟

مهم‌ترین آیه قرآن در زمینه حجاب آیه ۵۹ سوره مبارکه احزاب است که می‌فرماید: «یا ایها النبی قل لزوجک و بناتک و النساء المؤمنین یدنین علیهنّ من جلبابیهنّ ذلک ادنی ان یعرفن فلا یؤذین و کان الله غفوراً رحیماً؛ ای پیامبر به زنان و دختران خود و به زنان مؤمن بگو جلباب‌هایشان را بر خود بیفکنند، این عمل مناسب‌تر است، تا (به عفت و پاکدامنی) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند و خداوند آمرزنده مهربان است.»



در روایت‌ها به چادر خاکی حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها هم اشاره شده است. آن حضرت هم چادر سر می‌کردند؟

بله. علامه مجلسی در کتاب بحارالانوار، روایتی را نوشته است که به چادر حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها اشاره می‌کند. نقل شده است که وقتی آیات ۴۳ و ۴۴ سوره حجر بر پیغمبر اکرم صلی‌الله علیه و آله نازل شد که درباره درهای جهنم و عذاب اهل جهنم بود، آن حضرت به شدت به گریه افتاد و هیچ کدام از یاران آن حضرت نمی‌دانست که چطور ایشان را آرام کند. سلمان فارسی برای آرام کردن پیغمبر صلی‌الله علیه و آله، به خانه حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها آمد تا شاید حضرت با دیدن دخترش آرام شود. وقتی خبر گریه کردن پیغمبر اکرم صلی‌الله علیه و آله را به حضرت داد، آن حضرت بلند شد و با چادر کهنه‌ای که داشت خودش را پوشاند، چادری که دوازده جای آن با لیف خرما وصله شده بود. وقتی بیرون رفت، سلمان فارسی که چشمش به چادر حضرت افتاد، به گریه افتاد و گفت: «وامصیبتا! دخترهای قیصر و کسری سندس و حریر به تن می‌کنند و دختر محمد صلی‌الله علیه و آله چادر کهنه‌ای دارد که دوازده جای آن وصله شده است». این روایت که علاوه بر بحارالانوار، از سیدبن طاووس در کتاب الدرر الواقیه هم روایت شده، نشان می‌دهد که حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها هم چادر به سر می‌کرد و از آن برای پوشاندن خود در برابر نامحرمان استفاده می‌کرد.

همین چادر بوده که یهودیان را مسلمان کرد؟

در کتاب مناقب ابن شهر آشوب، روایت دیگری نوشته شده که نشان می‌دهد که حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها چادر یا چیزی شبیه به چادرهای امروزی سر می‌کرده است. در این روایت نوشته شده یک روز امام علی علیه‌السلام به مبلغی پول احتیاج پیدا کرده بود، به‌ناچار چادر حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها را که از جنس پشم بود، پیش مردی یهودی به نام زید رهن گذاشت و مقداری جو قرض گرفت. مرد یهودی چادر حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها را به خانه‌اش برد و در یکی از اتاق‌ها گذاشت. همسرش که وارد اتاق شد، متوجه نوری شد که تمام فضا را روشن کرده بود. از شوهرش جریان را پرسید. مرد که نمی‌دانست چادر چه کسی را به رهن نگه داشته، داخل اتاق جست‌وجو کرد و متوجه شد که نور از سمت چادر پخش می‌شود. آن زن و مرد یهودی حدود هشتاد نفر از اقوام و دوستان خود را به خانه آوردند تا نور آن چادر را ببینند و وقتی متوجه شدند که چادر دختر پیغمبر اسلام صلی‌الله علیه و آله چنین نورانی و روشن است، همگی اسلام آوردند.

طبیعتاً این آیه توسط پیغمبر اسلام صلی‌الله علیه و آله ابلاغ شد. آن حضرت چقدر بر لزوم استفاده از پوشش کامل تأکید داشته‌اند؟

در تفسیر مجمع البیان، روایتی به نقل از پیغمبر اسلام صلی‌الله علیه و آله نوشته شده است، مبنی بر این که آن حضرت درباره پوشش زنان فرموده است: «سر و گردن را می‌توان در مقابل پسر و برادر آشکار کرد. اما لازم است که زنان در مقابل نامحرم از چهار پوشش استفاده کنند: پیراهن و یا قمیص، روسری یا مقنعه، چادر و پوششی وسیع‌تر از روسری که به‌روی سینه می‌افتد و شلوار».



از این روایت مشخص می‌شود که چادر یکی از پوشش‌هایی است که پیغمبر اسلام صلی‌الله علیه و آله به زنان درباره آن سفارش فرموده است. این چادر شامل ملحفه و یا پارچه‌ای است که از سر تا پایین پای زن را می‌پوشاند و مانع از این می‌شود که نامحرم بدن او را ببیند، درواقع چادر بهترین و کامل‌ترین پوشش برای زنان است که او را در مقابل نگاه و آزار نامحرمان محافظت می‌کند. البته پیغمبر اکرم صلی‌الله علیه و آله علاوه بر چادر، سه پوشش دیگر شامل روسری یا مقنعه، لباس و شلوار را هم توصیه فرموده که هر کدام باید در جای خود مورد استفاده قرار گیرد و استفاده از آنها، مانع از سر کردن چادر نمی‌شود.



این روایت که نقل شده حضرت زهرا سلام الله علیها در مقابل نامحرمی که نابینا بود چادر سر می کردند، صحت دارد؟

بله. امام موسی بن جعفر علیه السلام از حضرت امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام روایت کرده که فرمود: روزی مرد نابینایی اجازه خواست تا وارد خانه آن حضرت شود. حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها فوراً برخاست و چادر به سر کرد. پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله که در خانه آنها بود، به دخترش فرمود: «چرا از او رو می گیری؟ او که تو را نمی بیند!» حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها پاسخ داد: «او من را نمی بیند، من که او را می بینم. و او هر چند که من را نمی بیند اما بوی من را که حس می کند، برای همین است که در مقابل او چادر سر می کنم». پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «شهادت می دهم که تو پاره تن من هستی».

کربلا آموزگار عفاف و حجاب است / زنان اهل بیت در سخت ترین شرایط حجاب خود را حفظ کردند...

در ماجرای قیام عاشورا هم بارها خوانده ایم که زنان چادر بر سر داشتند. اهمیت پوشش برای زنان تا چه اندازه است که زنان اهل بیت علیهم السلام در آن شرایط دشوار هم مراقب حجاب خود بودند؟ در ماجرای قیام عاشورا هم به استفاده زنان بنی هاشم و همسران شهدای کربلا از چادر و یا پوششی شبیه به آن اشاره شده است. سیدبن طاووس در کتاب لهوف، به این نکته اشاره کرده است که حضرت زینب کبری سلام الله علیها و دیگر زنان در طول مدت جنگ، به هیچ وجه در مقابل مصیبت های جانگداز، اختیار خود را از دست نداده و چادر خود را رها نکردند، حتی در زمانی که امام حسین علیه السلام به شهادت رسید و لشکر غارتگر ابن سعد به قصد تاراج به سمت خیمه های بنی هاشم هجوم آورد، زنان هرگز از حریم عفاف خارج نشدند. ماجرای که ابن طاووس نوشته است، به صراحت نشان می دهد که زنان بنی هاشم از پوشش چادر استفاده می کردند. آنجا که می نویسد: «تسابق القوم علی نهب بیوت آل الرسول و قره عین البتول حتی جعلوا ینتزعون ملحفة المرثة علی ظهرها و خرج بنات آل رسول الله و حریمه یتساعدون علی البكاء؛ مردم برای غارت خانه های اولاد پیامبر صلی الله علیه و آله و نور چشم فاطمه علیها السلام حمله بردند، حتی چادری که زن ب کمرش بسته بود می کشیدند و می بردند و دختران و زنان خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله از خیمه ها بیرون ریختند و دسته جمعی گریه می کردند».

چادر حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها چقدر به چادرهای امروزی خانم ها شباهت داشت؟

شکل حجاب حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها و شباهت حجاب آن حضرت به چادر امروزی، در روایتی که به ماجرای فدک مربوط است، مشخص می شود.

شیخ طبرسی در جلد اول کتاب احتجاج، نحوه حجاب و پوشش آن حضرت در زمان خروج از منزل در قضیه فدک را این طور توصیف کرده است: «حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها در زمان بیرون آمدن از منزل، مقنعه خود را به طور محکم به سر بستند و جلباب (چادر) را به تن کردند، آن چادر به شکلی بود که تمام بدن آن حضرت را به طور کامل می پوشاند و گوشه های آن به زمین می رسید. گروهی از نزدیکان و زنان قوم، آن حضرت را تا مسجد همراهی می کردند».

از این روایت مشخص می شود که پوشش و حجاب حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها در بیرون از منزل و در مواجهه با افراد نامحرم دقیقاً همان دو پوشش معروف زنان در قرآن یعنی خمار (مقنعه) و جلباب (چادر) بوده است.

آن چادر چه رنگی داشت؟ آیا رنگ مشکی چادرهای امروزی زنان ایرانی بود؟

در کتاب در المنثور روایتی به نقل از ام سلمه نوشته شده است مبنی بر این که زمانی که آیه ۵۹ سوره احزاب درباره جلباب و پوشش زنان نازل شد، زنان انصار در حالی که کسا یا عبای سیاه رنگ خود را بر سر انداخته بودند، از خانه بیرون می آمدند.

در این شرایط، پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله درباره پوشش این زنان سکوت کرد و سکوت آن حضرت درباره این حکم مهم و همگانی در جامعه، دلیل بر درستی عمل آنها است.

از طرف دیگر حدیث هایی مانند حدیث نبوی صلی الله علیه و آله وجود دارد که مشخص می کند.

آن حضرت برای زنان در برابر مردهای نامحرم از چهار پوشش نام برده و خمار (مقنعه) و جلباب (چادر) را به طور کامل از هم جدا کرده است.

معرفی کتاب

کتاب فاطمه اسوه بشر

اجتماعی و سیاسی پرداخته است. بخش پنجم کتاب نیز به طرح هفت پرسش و پاسخ پیرامون حضرت فاطمه (س) اختصاص یافته است. پرسش‌هایی چون چرا فاطمه (س) با این همه مقامات و فضایل به عنوان پیامبر برگزیده نشد؟، چرا در بین ۱۲۴ هزار پیامبر و ۱۴ معصوم فقط یک زن وجود دارد؟ و چگونه ممکن است که حضرت فاطمه (س) پیش از آفرینش امتحان شود؟، از جمله سؤالاتی است که در این بخش به آنها پاسخ داده شده است.

در روزگار بعد از رحلت رسول (ص) که خورشید وجودش افول کرد، تنها ستاره‌ای که در آسمان غبار گرفته اسلام سوسو می‌زد و با صدای حزین و آرامش، دل‌ها را مشتاق نگاه می‌داشت، فاطمه (علیها السلام) بود.

در دوران سخت حاکمیت سقیفه که با حبس و زندان بردن غدیر همراه بود، تنها ناله‌ای که ماند و فریاد شد، ناله دختر رحمة للعالمین بود که با کمال شهامت و شجاعت از دین و ماندگاری آن توسط حضرت علی (ع) می‌گفت و حقانیت او و بطلان دیگران را صلا می‌داد. کتاب «فاطمه اسوه بشر» شامل پنج بخش است.

کتاب در فصل نخست با عنوان «کلیات» به بیان مباحثی با عناوین ضرورت شناخت اهل بیت (ع)، گستره شناخت اهل بیت (ع)، اهل بیت (ع) بهترین الگوی هدایت، فاطمه (س) آینه تمام‌نمای اهل بیت، فاطمه (س) الگویی فرا جنسیتی و فاطمه (س) الگویی فراتر از زمان و مکان پرداخته است. بخش دوم کتاب به بررسی فضایل و مناقب اهل بیت (ع) و حضرت فاطمه (س) اختصاص یافته است.

حضرت فاطمه (س) در آینه قرآن عنوان بخش سوم است که طی آن، فاطمه (س) در صفای آینه وحی و به روایت آیات و سوره‌هایی چون آیه تطهیر، آیه مودت، سوره کوثر، سوره قدر و سوره دهر معرفی شده است.

کتاب در بخش چهارم به بررسی و تبیین سیره حضرت فاطمه (س) در ابعاد علمی و معرفتی، تربیتی و آیین همسرمداری و

